

Σχέδιο διδασκαλίας: «Η ζωή στη Σύμη»

Σχολείο/Ημ/νία:

Συντάκτες: Ζανέκα Στεργιανή, Πασσαλής Χαράλαμπος

Τάξη/Τμήμα: Α1

Μάθημα: Νεοελληνική Λογοτεχνία

Σκοπός: Η κατανόηση/δομή/ερμηνεία του κειμένου κι η σύνδεσή του με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Να αναγνωρίσουν οι μαθητές το λογοτεχνικό κείμενο ως ντοκουμέντο ανθρωπολογικής ή εθνογραφικής αξίας, που αποτυπώνει κώδικες συμπεριφοράς και εμπειρίες από παλαιότερες μορφές ζωής.
- Να κατανοήσουν πώς η λογοτεχνία αναπαριστά τόσο τον αστικό όσο και τον αγροτικό χώρο, και προβάλλει τις αξίες και τις συνήθειες των κατοίκων τους.
- Να γνωρίσουν τις παλαιότερες μορφές ζωής και να αντιληφθούν τη σύνδεση του περιβάλλοντος με την οικονομική και κοινωνική οργάνωση της ζωής.
- Να συγκρίνουν τα ομαδικά παιχνίδια των παραδοσιακών κοινωνιών με τα σύγχρονα ατομικά παιχνίδια και να κατανοήσουν την αξία της συλλογικότητας.
- Να συγκρίνουν τις αξίες και συμπεριφορές που παρουσιάζονται στο κείμενο με αυτές του σύγχρονου κόσμου και να κρίνουν τις διαφορές.
- Μέσω ομαδικών εργασιών, οι μαθητές να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργασίας και συλλογικότητας, ενώ ενθαρρύνεται η επικοινωνιακή ελευθερία και ψυχαγωγία

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Λογοτεχνία, Λαογραφία (ταινία μικρού μήκους, φωτογραφικό υλικό), Αρχιτεκτονική, Οικολογία.

Σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών

Το κείμενο περιλαμβάνεται στη θεματική ενότητα «Παλαιότερες μορφές ζωής» του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Γυμνασίου και θα το εξετάσουμε στο πλαίσιο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.).

Διδακτικοί Μέθοδοι – Διδακτικές τεχνικές/πρακτικές – Μέθοδος προσέγγισης: Μαθητοκεντρική και διαφοροποιημένη διδασκαλία, ομαδοσυνεργατική, κατευθυνόμενος και διαμαθητικός διάλογος, διερευνητική και ανακαλυπτική μάθηση, χρήση ψηφιακών μέσων, διαθεματική προσέγγιση, κειμενοκεντρική-επικοινωνιακή προσέγγιση.

Απαιτούμενα Υλικά & Εποπτικά Μέσα :

1. Το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ τάξης Γυμνασίου
2. Αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό πίνακα (προβολή ταινίας, εικόνες)
3. Διαδίκτυο
4. Φύλλα εργασίας
5. Αρχείο παρουσίασης PPT.

Προϋποθέσεις εφαρμογής: Οι μαθητές (24 συνολικά) έχουν χωριστεί σε έξι ομάδες των τεσσάρων μαθητών. Όλες οι ομάδες αρχικά απαντούν σε ερωτήσεις κοινού φύλλο εργασίας. Στη συνέχεια για κάθε δύο ομάδες μαθητών διανέμεται κοινό φύλλο εργασίας, ώστε να ενισχυθεί ο συναγωνισμός και το ενδιαφέρον των ομάδων και ορίζονται αντίστοιχοι ρόλοι (λαογράφοι, αρχιτέκτονες, ψυχολόγοι).

Την προηγούμενη ώρα έγινε η γραμματολογική προσέγγιση του κειμένου, η ανάγνωση του κειμένου και συζητήθηκαν διάφορα εξωκειμενικά στοιχεία: α) παρουσιάστηκαν επιπλέον βιογραφικά στοιχεία για την Ευγενία Φακίνου εκτός από αυτά του σχολικού εγχειριδίου, και β) προσδιορίστηκε η έννοια των προγενέστερων παραδοσιακών μορφών ζωής και γ) η στενή σύνδεσή τους με το φυσικό περιβάλλον.

Πορεία διδασκαλίας

Αφόρμηση: Με αφορμή ένα βίντεο, με τίτλο παλιά παιδικά παιχνίδια (<https://www.youtube.com/watch?v=55HkWG8Tejs>). Επιδιώκεται μέσω βιωματικότητας και ανάκληση εμπειριών η σύνδεση με παλαιότερες μορφές συμβίωσης και διασκέδασης των παιδιών. (5 λεπτά)

Εφαρμογή: Αρχικά, στην ολομέλεια με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού οι μαθητές/τριες απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου (χώρος-χρόνος - βασικά πρόσωπα, δομή, αφηγηματικοί τρόποι/τεχνικές, κοινό φύλλο εργασίας με ερωτήσεις κλειστού τύπου, γλώσσα, 10 λεπτά).

Στη συνέχεια ανά δύο ομάδες (3 διαφορετικά φύλλα εργασίας) εργάζονται σε μία διαφορετική πτυχή (διαθεματική) του κειμένου [λαογράφοι: συγκέντρωση στοιχείων που συνδέονται με καθημερινές ασχολίες, παραδοσιακά παιχνίδια, προλήψεις // αρχιτέκτονες: παραδοσιακή αρχιτεκτονική, εσωτερικοί χώροι, σύνδεση με περιβάλλον (λειψυδρία, στέρνα, εξοικονόμηση νερού, ανακύκλωση) // κοινωνιολόγοι-ψυχολόγοι: σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, σχέσεις των ανθρώπων στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον και συναισθηματική κατάσταση των παιδιών]. (χρόνος συνεργασίας των ομάδων: 10' λεπτά).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων, διάλογος: οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια τα αποτελέσματα των εργασιών τους και γίνεται διάλογος (κατευθυνόμενος, διαμαθητικός). (15 λεπτά)

Συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης- ανακεφαλαίωση-αξιολόγηση (5' λεπτά):

Ανακεφαλαίωση: Παλαιότερες μορφές ζωής που τείνουν να εκλείψουν. Σύγκριση με το σήμερα.

Αξιολόγηση -Ανάθεση εργασίας: Η αξιολόγηση των μαθητών/τριών θα γίνεται σε όλη την διάρκεια της διδασκαλίας (ετεροαξιολόγηση), αλλά και στο τέλος της ώρας με τη μορφή της αυτοαξιολόγησης στο φυλλάδιο εργασίας. Εργασίες στο σπίτι που συνδέονται με το μάθημα και προωθούν την περαιτέρω μάθηση.

	Χρόνος	Εκπαιδευτική Τεχνική
Αφόρμηση: βίντεο από το youtube	5 λεπτά	Ανάκληση προηγούμενης βιωματικής γνώσης
Κοινό φύλλο εργασίας	10 λεπτά	Καθοδηγούμενος διάλογος - Ερωταποκρίσεις
Επεξεργασία: εκπόνηση φυλλάδιου εργασίας	10 λεπτά	Ομαδοσυνεργατική (εργασία σε δυάδες)
Παρουσίαση αποτελεσμάτων: Οι μαθητές παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των εργασιών τους και ακολουθεί ο αγώνας λόγων	15 λεπτά	Ομαδοσυνεργατική (εργασία σε ομάδες) Συζήτηση -αγώνας λόγων -δραματοποίηση
Ανακεφαλαίωση -Αξιολόγηση:	5 λεπτά	

Φύλλο Εργασίας 1. (κοινό)

1. (Βίντεο)

Σημειώστε τα ονόματα των παιχνιδιών που γνωρίζετε ή έχετε παίξει	
Τα παιχνίδια αυτά παίζονται	α. ατομικά β. ομαδικά
Σε ποιο περιβάλλον παίζονται	α. κλειστούς χώρους β. ανοιχτούς χώρους

1. α) Να διαβάσετε προσεκτικά το εισαγωγικό σημείωμα και σε συνδυασμό με στοιχεία που αναφέρονται στο κείμενο να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα

Πρωταγωνιστής (όνομα ηλικία)	Όνομα:	Ηλικία:
Τόπος	Τώρα/παρόν:	Πριν/Παρελθόν:
Ο χρόνος της Ιστορίας	19..	
Πρόσωπα που αναφέρονται εκτός από τον αφηγητή:		

2. Στοιχεία αφηγηματικής τεχνικής

Ποιος αφηγείται;	Με βάση τη συμμετοχή του στην ιστορία: α. ομοδιηγητικός β. ετεροδιηγητικός
Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η βασική αφήγηση του κειμένου;	α' πρόσωπο β' πρόσωπο γ' πρόσωπο
Χρόνος της αφήγησης	α. γραμμικός σε χρονολογική σειρά β. με αναδρομική αφήγηση

3. **Αφηγηματικοί τρόποι.** Αντιστοιχίστε τους αριθμούς της στήλης Α με τα γράμματα της στήλης Β.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Αφήγηση : Παρουσίαση γεγονότων και πράξεων	α. «Μάλιστα, το ένα παράθυρο της κουζίνας έχει το πρεβάζι του φτιαγμένο νεροχύτη. Γέρνει, δηλαδή, λίγο προς τα έξω κι έχει μια τρύπα φαρδιά που διώχνει τα σαπουνόνερα έξω»
2. Περιγραφή : Αναπαράσταση προσώπων, τόπων, αντικειμένων	β. «Είναι θεοβρεχάμενο, που λένε οι παλαιοί. Είναι ωραίο, γλυκό νερό. ...Τούτο της Αθήνας... κάπως μυρίζει... αλλιώτικο στο στόμα... σα φάρμακο...»
3. Σχόλιο : Ο αφηγητής βγαίνει από την αφήγηση και σχολιάζει	γ. Στη Σύμη, τ' απογεύματα πότε ερχότανε η Αλεμίνα στο δικό μας, πότε

	πηγαίναμε εμείς στις Ελένης, πότε όλες πηγαίναμε στο Ζωπιάκι.»
--	--

4. **Εκφραστικά σχήματα.** Να βρείτε τα εκφραστικά σχήματα που υπάρχουν στα αποσπάσματα του κείμενου (στήλη Α) και να τα αντιστοιχίσετε με αυτά της στήλης Β. Σε κάποια αποσπάσματα υπάρχουν περισσότερα από ένα εκφραστικά σχήματα

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Να, να καθαρίσουν τ' αμύγδαλα, να ξεσποριάσουν τη φακή ή τα φασόλια, να ετοιμάσουν κουλουράκια ή ν' ανοίξουν χυλοπίτες	α. Μεταφορά
3. Είναι ωραίο, γλυκό νερό. Κάνει ωραία σαπουνάδα. Και στο λούσιμο είναι σπουδαίο. Τούτο της Αθήνας... κάπως μυρίζει... αλλιώτικο στο στόμα... σα φάρμακο...	β. Ασύνδετο
3. Εδώ τα παράθυρα είναι ... αδύνατα.	δ. Παρομοίωση

5. Εξετάστε τη γλώσσα του κειμένου. Καταγράψτε κάποιες λέξεις που δεν χρησιμοποιούνται στην κοινή νεοελληνική; Πως εξηγείται η παρουσία των λέξεων αυτών;

Λέξεις που δεν χρησιμοποιούνται σήμερα:	ΕΞΗΓΗΣΗ

Φύλλο Εργασίας 2α
ΟΜΑΔΑ 1: ΛΑΟΓΡΑΦΟΙ

1. Να διαβάσετε το κείμενο και να το χρησιμοποιήσετε ως πηγή λαογραφικών πληροφοριών και συγκεντρώσετε πληροφορίες για τα ακόλουθα θέματα:

Καθημερινές ασχολίες των γυναικών	
Παραδοσιακά παιχνίδια	
Προλήψεις και δεισιδαιμονίες	

2. Ποιες είναι οι βασικές διαφορές στο τρόπο διασκέδασης των παιδιών και των δραστηριοτήτων των ενηλίκων μεταξύ Αθήνας και Σύμης; Πώς αξιολογούνται από την Ασπραδενή;

	Αθήνα	Σύμη
Τρόπος διασκέδασης/παιχνίδια		
Δραστηριότητες γυναικών		

Φύλλο Εργασίας 2β.

ΟΜΑΔΑ 2: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

1. Στο κείμενο αναφέρονται στοιχεία για το πώς ήταν κατασκευασμένα τα σπίτια (εσωτερικοί και εξωτερικοί χώροι) στη Σύμη. Καταγράψτε τις λέξεις που αναφέρονται στο κείμενο.

Εσωτερικοί	Εξωτερικοί

2. Ποιες είναι οι βασικές διαφορές στον τρόπο κατασκευής σπιτιών στη χρήση και ποιότητα νερού μεταξύ Αθήνας και Σύμης; Πώς αξιολογούνται από την Αστραδενή;

	Αθήνα	Σύμη
(Εσωτερικοί χώροι)		
Κουζίνα		
Παράθυρα		
Νερό		
Χρήση		
Ποιότητα		

3. Στο κείμενο αναφέρεται το πρόβλημα της λειψυδρίας που είναι η έλλειψη νερού, πχ λόγω παρατεταμένης ανομβρίας (λείπω + ύδωρ). Πως αντιμετωπίζεται το πρόβλημα αυτό; Τι συμβαίνει σήμερα σε σχέση με την χρήση του νερού;

Φύλλο Εργασίας 2γ.

ΟΜΑΔΑ 3: ΨΥΧΟΛΟΓΟΙ

1) Ποιες σχέσεις είχαν οι κάτοικοι της ακριτικής Σύμης μεταξύ τους (Βρες σημεία από το κείμενο). Ισχύει το ίδιο για τις σχέσεις των ανθρώπων στα μεγάλα αστικά κέντρα;

2) Τι λείπει στην Αστραδενή στην Αθήνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει

3) Ποιες συμβουλές θα δίνατε στην ηρωίδα του κειμένου για να προσαρμοστεί στο νέο της περιβάλλον;

Αυτοαξιολόγηση (στο τέλος της διδακτικής ώρας)

Κατάλαβα ότι η λογοτεχνία μπορεί να είναι πηγή πληροφοριών για παλαιότερες μορφές ζωής	
Κατάλαβα την αφηγηματική οργάνωση του κειμένου	
Έμαθα πως είναι οργανωμένη η κοινωνική ζωή, η αρχιτεκτονική σε παραδοσιακές κοινωνίες μακριά από τα αστικά κέντρα σε παλαιότερες εποχές και τις διαφορές μεταξύ αστικών και παραδοσιακών οικισμών	
Κατάλαβα ότι η χρήση του νερού συνδέεται με το περιβάλλον	
Κατάλαβα πώς μπορεί η μορφή της κοινωνικής ζωής αλλά και η δόμηση του χώρου να επηρεάσει την ψυχολογία του ατόμου	

Εργασίες για το σπίτι (επιλέξτε μία από αυτές)

1. Υποθέστε ότι είστε η Αστραδενή και στείλτε ένα email σε μια φίλη σας στην Σύμη για να τις περιγράψετε τα συναισθήματα και τις εντυπώσεις στην Αθήνα.
2. Συγκεντρώστε στοιχεία για τα παραδοσιακά ομαδικά παιχνίδια που έπαιζαν πρόσωπα του συγγενικού σας περιβάλλοντος και δημιουργήστε μια παρουσίαση που θα ανέβει στην ιστοσελίδα του σχολείου.
3. Ως εκπρόσωπος της τάξης σας θα μιλήσετε για την κατανάλωση του νερού σήμερα. Θα τονίσετε τη σημασία της σωστής χρήσης, αν παρατηρείτε σπατάλη και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί.